

HOTĂRÂREA CURȚII (Camera a doua)

6 octombrie 1987*

Office national des pensions pour travailleurs salariés (ONPTS)
împotriva
Domenica Stefanutti

(cerere de pronunțare a unei hotărâri preliminare, formulată de Cour du travail din Mons)

„Securitate socială — Aplicarea regulilor naționale pentru prevenirea cumulului de prestații —
Clasificarea unei pensii de invaliditate dintr-un alt stat membru”

Cauza 197/85

În cauza 197/85,

având ca obiect o cerere adresată Curții, în temeiul articolului 177 din Tratatul CEE, de către Cour du travail din Mons, pentru pronunțarea, în litigiul pendinte în fața acestei instanțe, între

Office national des pensions pour travailleurs salariés (ONPTS)

și

Domenica Stefanutti,

a unei hotărâri preliminare privind interpretarea articolelor 48 și 51 din Tratatul CEE, precum și a articolului 12 din Regulamentul (CEE) nr. 1408/71 al Consiliului din 14 iunie 1971 privind aplicarea regimurilor de securitate socială în raport cu lucrătorii salariați și cu familiile acestora care se deplasează în cadrul Comunității (JO L 149, p. 2, Ediție specială, 05/vol. 1, p. 26), și a articolului 7 alineatul (1) litera (b) din Regulamentul nr. 574/72 al Consiliului din 21 martie 1972 de stabilire a normelor de aplicare a Regulamentului (CEE) nr. 1408/71 privind aplicarea regimurilor de securitate socială în raport cu salariații și cu membrii familiilor acestora care se deplasează în interiorul Comunității (JO L 74, p. 1, Ediție specială, 05/vol. 1, p. 74),

CURTEA (Camera a doua),

compusă din domnii T. F. O'Higgins, președinte de cameră, O. Due și K. Bahlmann, judecători,

avocat general: domnul C. O. Lenz,

grefier: doamna D. Louterman, administrator

luând în considerare observațiile prezentate:

— pentru ONPTS, de către domnul R. Masyn și J. Peltot,

— pentru doamna Stefanutti, de către domnul D. Rossini,

*Limba de procedură: franceza.

— pentru Republica Italiană, de către domnul P. G. Ferri, avvocato dello Stato, în calitate de agent,

— pentru Comisia Comunităților Europene, de către domnul J. Griesmar, în calitate de agent,

având în vedere raportul de ședință și în urma procedurii orale din 18 martie 1987,

după ascultarea concluziilor avocatului general prezentate în ședința din 10 iunie 1987,

pronunță prezenta

Hotărâre

1 Prin Hotărârea din 21 iunie 1985, primită la Curte la 26 iunie 1985, Cour du travail din Mons a adresat, în temeiul articolului 177 din Tratatul CEE, patru întrebări preliminare privind interpretarea articolelor 48 și 51 din același tratat, precum și a articolului 12 din Regulamentul (CEE) nr. 1408/71 al Consiliului din 14 iunie 1971 privind aplicarea regimurilor de securitate socială în raport cu lucrătorii salariați și cu familiile acestora care se deplasează în cadrul Comunității (JO L 149, p. 2, Ediție specială, 05/vol. 1, p. 26), și a articolului 7 alineatul (1) litera (b) din Regulamentul nr. 574/72 al Comisiei din 21 martie 1972 de stabilire a normelor de aplicare a Regulamentului (CEE) nr. 1408/71 (JO L 74, p. 1, Ediție specială, 05/vol. 1, p. 74) în vederea clasificării pensiei de invaliditate din Italia în sensul aplicării regulilor belgiene anti-cumul.

2 Aceste întrebări au fost adresate în cadrul unui litigiu între doamna Stefanutti, având cetățenie italiană și domiciliul în Italia, care beneficiază în nume propriu de o pensie de invaliditate în Italia, și autoritatea belgiană în domeniul asigurărilor sociale, Office national des pensions pour travailleurs salariés (denumit în continuare „ONPTS”), care a refuzat să îi acorde o pensie de urmaș în urma decesului, survenit în februarie 1977, al soțului său care lucrase timp de aproape 18 ani în Belgia și timp de 15 ani în Italia.

3 Acest refuz, întemeiat pe o regulă belgiană pentru prevenirea cumulului de prestații, conform căreia pensia de urmaș nu poate fi plătită beneficiarului unei pensii de invaliditate belgiene sau străine, a vizat perioada cuprinsă între 1 februarie 1977 și 1 aprilie 1979, timp în care doamna Stefanutti a beneficiat și de o indemnizație numită „de adaptare”. Începând cu 1 aprilie 1979, după ce a împlinit vârsta de 60 de ani, doamnei Stefanutti i-a fost acordată pensia de urmaș solicitată, deoarece, în Belgia, în cazul femeilor care au împlinit vârsta de pensionare, stabilită în acest stat membru la 60 de ani, pensia de invaliditate este considerată ca înlocuind pensia pentru limită de vârstă, iar o astfel de pensie pentru limită de vârstă poate, în principiu, să fie cumulată cu o pensie de urmaș. Cu toate acestea, ONPTS a aplicat o regulă belgiană diferită pentru prevenirea cumulului de prestații, care permite acest cumul numai până la atingerea unei sume egale cu 110 % din valoarea pensiei de urmaș acordate.

4 În consecință, doamna Stefanutti a introdus o acțiune în fața Tribunal du travail din Charleroi, susținând că avea dreptul la o pensie de urmaș în Belgia începând cu februarie 1977, deoarece pensia sa de invaliditate din Italia, care nu putea fi transformată într-o pensie pentru limită de vârstă, trebuia considerată ca fiind de aceeași natură cu o pensie pentru limită de vârstă, chiar dacă prima regulă pentru prevenirea cumulului de prestații sus-menționată nu se putea aplica. Instanța a considerat acțiunea întemeiată în privința acestui aspect, însă a precizat că pensia de urmaș (belgiană) și pensia de invaliditate (italiană), asimilată unei pensii pentru limită de vârstă, erau prin natura acestora diferite, astfel încât, în conformitate cu articolul 12 din Regulamentul

nr. 1408/71, puteau fi cumulate numai până la plafonul stabilit prin a doua regulă pentru prevenirea cumulului de prestații sus-menționată.

5 Atât ONPTS, cât și doamna Stefanutti au introdus apel împotriva acestei hotărâri în fața Cour du travail din Mons, cel dintâi susținând că pensia de invaliditate nu putea fi asimilată unei pensii pentru limită de vârstă până în momentul în care doamna Stefanutti împlinea vârsta de 60 de ani, în timp ce a doua a considerat că, în temeiul articolului 7 alineatul (1) litera (b) din Regulamentul nr. 574/72, pensia sa italiană nu putea fi luată în considerare, în cadrul calculului efectuat în conformitate cu dreptul comunitar, decât în mod proporțional cu perioada de asigurare realizată în Belgia de către soțul său decedat, în vederea cumulării cu pensia de urmaș, astfel încât era îndreptățită la pensia de urmaș cea mai favorabilă dintre cea care rezulta conform regulilor naționale de calcul și cea care rezulta conform calculului efectuat în temeiul dreptului comunitar.

6 În acest context, Cour du travail din Mons a adresat Curții următoarele întrebări preliminare:

„1) Atunci când soțul supraviețuitor al unui lucrător migrant a dobândit într-un stat membru dreptul la o pensie de invaliditate personală, fără aplicarea reglementărilor comunitare, și invocă într-un alt stat membru dreptul la o indemnizație de urmaș pe baza activității salariate a soțului său, tot fără aplicarea reglementărilor comunitare, este compatibil cu articolele 48 și 51 din Tratatul CEE ca instituția din acest al doilea stat, care acordă pensia de urmaș, să ia în considerare, pentru aplicarea regulilor prevăzute de legislația națională pentru prevenirea cumulului de prestații, pensia de invaliditate acordată de primul stat, în același mod în care ia în considerare prestațiile de invaliditate acordate în temeiul propriei legislații?

2) În cazul unui răspuns afirmativ, atunci când legislația unui stat membru reglementează într-o manieră diferită cumulul pensiei de urmaș pe care o acordă cu o prestație de invaliditate sau o prestație pentru limită de vârstă, cum trebuie considerată pensia de invaliditate care nu poate fi transformată în pensie pentru limită de vârstă acordată de un alt stat membru: trebuie considerată ca o prestație de invaliditate sau ca o prestație pentru limită de vârstă? Este eventual necesar să se facă o distincție în funcție de faptul că beneficiarul pensiei de invaliditate a împlinit sau nu vârsta de pensionare sau beneficiază de o prestație pentru limită de vârstă?

3) Este necesar ca această vârstă de pensionare să fie vârsta prevăzută de legislația care include dispoziția referitoare la cumulul de prestații sau vârsta prevăzută de legislația care prevede prestația care nu poate fi transformată și care reglementează cumulul acesteia cu o altă prestație?

4) Dispozițiile articolului 7 alineatul (1) litera (b) din Regulamentul nr. 574/72 sunt aplicabile cumulului unei pensii indirecte (pensie de urmaș) cu o pensie directă de natură diferită (pensie de invaliditate sau pentru limită de vârstă)?”

7 Pentru o prezentare mai detaliată a faptelor, a cadrului legal și a observațiilor scrise prezentate Curții, se face trimitere la raportul de ședință. Aceste elemente din dosar nu sunt reluate în continuare decât în măsura necesară pentru raționamentul Curții.

Cu privire la prima întrebare

8 Înainte de a aborda această întrebare, este necesar să se amintească că, în materie de securitate socială, articolele 48-51 din Tratatul CEE constituie fundamentul și cadrul pentru regulamentele adoptate în vederea aplicării acestor dispoziții, printre care Regulamentul nr. 1408/71.

9 Prin prima întrebare, instanța națională încearcă să afle, în esență, dacă, atunci când soțul supraviețuitor al unui lucrător migrant a dobândit, doar în temeiul legislației unui stat membru, o

pensie de invaliditate personală, iar acesta solicită, într-un alt stat membru, o pensie de urmaș dobândită doar în temeiul legislației celui de-al doilea stat membru, Regulamentul nr.1408/71 se opune aplicării regulilor externe pentru prevenirea cumulului de prestații ale acestui ultim stat referitoare la cumularea unor astfel de pensii.

10 În această privință, este necesar să se sublinieze că, în conformitate cu jurisprudența Curții, atunci când un lucrător primește o pensie doar în temeiul legislației naționale, dispozițiile Regulamentului nr. 1408/71 nu se opun ca doar legislația națională să i se aplice integral, inclusiv regulile naționale pentru prevenirea cumulului de prestații (Hotărârea din 5 mai 1983, Van der Bunt-Craig, 238/81, Rec. p. 1385). Această constatare este valabilă, de asemenea, în cazul urmașilor lucrătorului care revendică o pensie de urmaș.

11 Cu toate acestea, trebuie să se observe că din jurisprudența constantă a Curții reiese de asemenea că, în cazul în care aplicarea exclusivă a legislației naționale se dovedește mai puțin favorabilă beneficiarului decât aplicarea regulilor prevăzute la articolul 46 din Regulamentul nr. 1408/71, trebuie aplicate dispozițiile acestui articol (Hotărârea din 2 iulie 1981, Celestre, cauzele conexe 116, 117, 119-121/80, Rec. p. 1737).

12 În ceea ce privește aplicarea dispozițiilor articolului 46, trebuie să se observe că din articolul 12 alineatul (2) ultima teză din Regulamentul nr. 1408/71 rezultă că, atunci când persoana în cauză beneficiază de prestații de același tip pentru invaliditate, limită de vârstă sau deces, clauzele de reducere, suspendare sau retragere prevăzute de legislația unui stat membru în caz de cumul al unei prestații cu alte prestații de securitate socială nu se aplică. În acest context, prestațiile de securitate socială trebuie considerate, conform jurisprudenței constante a Curții (Hotărârea din 5 iulie 1983, Valentini, 171/82, Rec. p. 2157), ca fiind de același tip atunci când obiectul și finalitatea lor, precum și baza lor de calcul și condițiile de acordare sunt identice.

13 În această privință, este suficient să se observe că cerința respectivă nu poate, în niciun caz, să fie îndeplinită atunci când prestațiile sunt legate de cariere profesionale diferite și, în consecință, de perioade de asigurare distincte; aceasta este situația, pe de o parte, a unei pensii de invaliditate personale, bazată pe cariera profesională realizată de beneficiarul însuși într-un stat membru și, pe de altă parte, a unei pensii de urmaș bazate pe cariera profesională realizată de soțul defunct al beneficiarei într-un alt stat membru. Deoarece articolul 12 alineatul (2) ultima teză din Regulamentul nr. 1408/71 nu se aplică, în conformitate cu articolul 12 alineatul (2) prima teză, regulile naționale pentru prevenirea cumulului de prestații sunt, prin urmare, opozabile beneficiarului prestațiilor și în cadrul regimului stabilit la articolul 46 din Regulamentul nr. 1408/71.

14 Prin urmare, este necesar să se răspundă la prima întrebare că, atunci când soțul supraviețuitor al unui lucrător migrant a dobândit, doar în temeiul legislației unui stat membru, o pensie de invaliditate personală și solicită, într-un alt stat membru, o pensie de urmaș dobândită doar în temeiul legislației acestui stat membru, Regulamentul nr. 1408/71 nu se opune aplicării regulilor externe pentru prevenirea cumulului de prestații ale acestui ultim stat.

Cu privire la întrebările a doua și a treia

15 Aceste două întrebări se referă exclusiv la probleme referitoare la clasificare, în privința regulilor pentru prevenirea cumulului de prestații aplicate de un stat membru care acordă o pensie de urmaș dobândită de beneficiar doar în temeiul legislației acestui stat, a unei pensii de invaliditate acordate de un alt stat membru.

16 Este necesar să se amintească faptul că astfel de chestiuni referitoare la clasificare sunt reglementate numai de legislația națională. Prin urmare, este de competența instanței naționale să aprecieze conținutul și interpretarea dispozițiilor din propria legislație în ceea ce privește cumulul de prestații.

17 Prin urmare, este necesar să se răspundă la întrebările a doua și a treia că, în privința regulilor pentru prevenirea cumulului de prestații aplicate de un stat membru care acordă o pensie de urmaș dobândită doar în temeiul legislației acestui stat, clasificarea unei pensii de invaliditate acordate de un alt stat membru nu este reglementată de dreptul comunitar.

Cu privire la a patra întrebare

18 După cum reiese din motivele hotărârii de trimitere, instanța națională urmărește, în esență, să afle, prin a patra întrebare, dacă dispozițiile articolului 7 alineatul (1) litera (b) din Regulamentul nr. 574/72 se aplică cumulului unei pensii de urmaș dobândite doar în temeiul legislației unui stat membru cu o pensie de natură diferită, de invaliditate sau pentru limită de vârstă, dobândită doar în temeiul legislației unui alt stat membru.

19 În această privință, este necesar să se observe că, deoarece cumulul de prestații de natură diferită poate să intre sub incidența articolului 12 alineatul (2) din Regulamentul nr. 1408/71, situația nu poate fi diferită în ceea ce privește articolul 7 alineatul (1) litera (b), adoptat în temeiul articolului 12 din regulamentul de bază. Articolul 7 alineatul (1) litera (b) sus-menționat nu privește totuși decât prestațiile calculate conform dispozițiilor articolului 46 alineatul (2) din Regulamentul nr. 1408/71. Or, după cum s-a subliniat în legătură cu prima întrebare, cuantumul unei pensii dobândite doar în temeiul legislației naționale a unui stat membru trebuie determinat, în principiu, conform acestei legislații, fără să fie necesar să se țină seama de perioadele de asigurare realizate în temeiul legislației altor state membre.

20 Cu toate acestea, după cum s-a subliniat, de asemenea, în legătură cu prima întrebare, dispozițiile articolului 46 din Regulamentul nr. 1408/71 trebuie aplicate în cazul în care aplicarea exclusivă a legislației naționale se dovedește mai puțin favorabilă beneficiarului unei pensii. Este necesar să se precizeze, în acest context, că respectiva comparație care trebuie efectuată în temeiul articolului 46 alineatul (1) a doua teză este între, pe de o parte, prestația calculată doar în temeiul legislației naționale și reglementată de regulile naționale pentru prevenirea cumulului de prestații și, pe de altă parte, prestația calculată conform regulilor comunitare prevăzute la articolul 46 alineatul (2), sub rezerva aplicării regulilor pentru prevenirea cumulului de prestații prevăzute la articolul 12 din Regulamentul nr. 1408/71, precum și a normelor de punere în aplicare a acestora, și anume articolul 7 din Regulamentul nr. 574/72. În cazul în care acest ultim calcul se dovedește mai avantajos pentru beneficiar, acesta trebuie reținut astfel încât prestația în cauză să fie calculată în conformitate cu dispozițiile articolului 46 alineatul (2) din Regulamentul nr. 1408/71.

21 În consecință, este necesar să se răspundă la a patra întrebare că dispozițiile articolului 7 alineatul (1) litera (b) din Regulamentul nr. 574/72 sunt aplicabile cumulului unei pensii de urmaș dobândite doar în temeiul legislației unui stat membru cu o pensie de natură diferită, de invaliditate sau pentru limită de vârstă, dobândită doar în temeiul legislației unui alt stat membru atunci când aplicarea exclusivă a legislației naționale se dovedește, în cele din urmă, mai puțin favorabilă beneficiarului.

Cu privire la cheltuielile de judecată

22 Cheltuielile efectuate de către Guvernul Republicii Italiene și de către Comisia Comunităților Europene, care au prezentat observații Curții, nu pot face obiectul unei rambursări. Întrucât procedura are, în raport cu părțile din acțiunea principală, un caracter incidental față de procedura din fața instanței naționale, este de competența acestei instanțe să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată.

Pentru aceste motive,

CURTEA (Camera a doua),

pronunțându-se cu privire la întrebările care i-au fost adresate de Cour du travail din Mons, prin Hotărârea din 21 iunie 1985, declară:

- 1) Atunci când soțul supraviețuitor al unui lucrător migrant a dobândit, doar în temeiul legislației unui stat membru, o pensie de invaliditate personală și solicită, într-un alt stat membru, o pensie de urmaș dobândită doar în temeiul legislației acestui stat membru, Regulamentul nr. 1408/71 nu se opune aplicării regulilor externe pentru prevenirea cumulului de prestații ale acestui ultim stat.**
- 2) În privința regulilor pentru prevenirea cumulului de prestații aplicate de un stat membru care acordă o pensie de urmaș dobândită doar în temeiul legislației acestui stat, clasificarea unei pensii de invaliditate acordate de un alt stat membru nu este reglementată de dreptul comunitar.**
- 3) Dispozițiile articolului 7 alineatul (1) litera (b) din Regulamentul nr. 574/72 sunt aplicabile cumulului unei pensii de urmaș dobândite doar în temeiul legislației unui stat membru cu o pensie de natură diferită, de invaliditate sau pentru limită de vârstă, dobândită doar în temeiul legislației unui alt stat membru, atunci când aplicarea exclusivă a legislației naționale se dovedește, în cele din urmă, mai puțin favorabilă beneficiarului.**

O'Higgins Due Bahlmann

Pronunțată în ședință publică la Luxemburg, la 6 octombrie 1987.

Grefier
P. Heim

Președintele Camerei a doua
T.F. O'Higgins